

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА**

КРИШТАНОВИЧ СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 378:005.336.2:796.075(043.3)

**ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ
ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора педагогічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського, Міністерство освіти і науки України.

Науковий консультант: доктор педагогічних наук, професор
ПРИСТУПА Євгеній Никодимович,
Львівський державний університет
фізичної культури імені Івана Боберського,
ректор.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
АЖИППО Олександр Юрійович,
Харківська державна академія фізичної культури,
ректор;

доктор педагогічних наук, професор
Святьєв Андрій Вячеславович,
Запорізький національний університет,
завідувач кафедри фізичної культури і спорту;

доктор педагогічних наук, доцент
Павлюк Євген Олександрович,
Хмельницький національний університет,
професор кафедри теорії і методики
фізичного виховання і спорту.

Захист відбудеться «9» квітня 2021 року об 11.00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.19 у Національному педагогічному університеті імені М. П. Драгоманова, за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова (01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9) та на сайті університету <http://www.npu.edu.ua>.

Автореферат розісланий «9» березня 2021 року.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради

М. Ю. Ляшенко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах сьогодення важливим завданням українських закладів вищої освіти є підготовка конкурентоспроможних менеджерів фізичної культури і спорту, які здатні ефективно працювати в ринкових умовах. Трансформація нашого суспільства, яка розпочалася з перших років державної незалежності, активний вплив ринку на розвиток сфери фізичної культури і спорту зумовили нові вимоги перед вітчизняною вищою школою. Соціально-економічні зміни, процеси глобалізації та інтеграції, що відбуваються сьогодні в Україні, визначають нові пріоритети у професійній підготовці майбутніх менеджерів фізичної культури та спорту у вищих навчальних закладах. Особливого значення набуває корекція процесу їх професійної підготовки, спрямування на творчий, професійний розвиток та саморозвиток особистості майбутнього менеджера фізичної культури і спорту.

Державні вимоги щодо професійної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту містять ключові концептуальні положення, рекомендації змісту, рівнів та форм їх виховання, відображено у таких нормативно-правових документах, як Закони України «Про вищу освіту» (2021), «Про фізичну культуру і спорт» (2019), Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту (2004), Концепція Державної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року (2015), Концепція Загальнодержавної цільової соціальної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2012–2016 роки (2011), Державна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на період до 2020 року (2017), Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року» (2020).

Теоретико-методологічні засади професійної освіти, які відображають взаємодію, взаємозв'язок і взаємозумовленість освітніх явищ і процесів, що ґрунтуються на методологічних принципах, розкриття сутності реалізації інноваційних підходів до підготовки майбутніх фахівців висвітлені вітчизняними науковцями В. Андрущенко, О. Биковською, В. Бобрицькою, О. Васюк, Н. Дем'яненко, М. Корцем, О. Матвієнко, В. Петрук, Н. Рідей, С. Сисоевою та ін.

Вчені (А. Aditomo, Р. Goodyear, А.-М. Bliuc, Р. А. Ellis, J. Dewey, М. Healy, С. Justice, J. Rice, W. Warry, J. Ludwig, М. Prince, R. Felder, R. Spoken-Smith, R. Walker, J. Wildt та ін.) досліджували особливості підготовки майбутніх фахівців у зарубіжних закладах вищої освіти.

Науковці (О. Ажиппо, Н. Белікова, М. Василенко, М. Данилевич, П. Джуринський, Є. Захаріна, Л. Іванова, Р. Клопов, Ю. Лянной, С. Мединський, Є. Павлюк, Є. Приступа, А. Сватъев, Н. Степанченко, Л. Сущенко, О. Тимошенко та ін.) здійснили ґрунтовний вклад у реформування вищої освіти, що забезпечило якісну підготовку висококваліфікованих фахівців для сфери фізичної культури і спорту.

Різні аспекти підготовки фахівців для галузі фізичної культури і спорту в країнах з розвиненою ринковою економікою знайшли певне відображення в

працях таких зарубіжних учених, як А. Мамфрод, D. Data, Fr. Jacobs, L. Ferkins, M. Hughes & I. Franks, J. Махсу, Marcy R. Maurer & Pat J. Jordan та ін.

Дослідники (В. Білогур, І. Драч, М. Дутчак, А. Железняков, В. Жолдак, М. Золотов, Є. Імас, Г. Ковальчук, М. Мескон, Ю. Мічуда, Н. Павленчик, І. Переверзін та ін.) приділяли особливу увагу питанням, пов'язаним із підготовкою менеджерів у контексті тенденцій розвитку фізичної культури і спорту в Україні.

Вчені (Ю. Войнар, І. Глазиріна, І. Гринченко, Ю. Мічуда, Д. Наварецький, Т. Осадча, М. Ричкова, С. Сапожніков та ін.) вивчали досвід підготовки менеджерів для галузі фізичної культури і спорту у зарубіжних країнах.

Виняткової актуальності набуває визначення стратегічного спрямування щодо підвищення ефективності підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти та прогнозування її пріоритетних завдань. Однак, поза увагою дослідників залишилася проблема формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури та спорту теоретичному та методичному аспектах.

Актуальність і доцільність обраної проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту зумовлена необхідністю розв'язання певних суперечностей, а саме:

- у *соціально-освітньому контексті* – між потребою суспільства у компетентних менеджерах фізичної культури і спорту та відсутністю системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти;

- у *науково-освітньому контексті* – між існуючою уніфікованою системою підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та необхідністю впровадження інновацій в освітній процес вищої школи;

- у *методико-технологічному контексті* – між необхідністю вдосконалення професійної підготовки майбутніх магістрів, здатних розв'язувати управлінські завдання в процесі професійної діяльності, та відсутністю у вищій школі педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту;

- у *контексті педагогічної практики* – між впровадження позитивного міжнародного досвіду щодо підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та неготовністю вітчизняних закладів вищої освіти до швидкого втілення сучасних зарубіжних практик в освітній процес формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня;

- в *особистісному контексті* – між потребою майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у професійному та особистісному розвитку та недостатньою увагою щодо формування їх фахових компетентностей у закладах вищої освіти.

Соціальна цінність формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, недостатня теоретична та практична розробленість зазначеної проблеми, необхідність усунення визначених суперечностей, сприяли у виборі теми дисертаційної роботи: «**Теоретичні та**

методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено відповідно до Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту за темою «Професійний спорт в освітньому та науковому просторі» на 2016-2020 рр. (№ державної реєстрації 0116U003166) та згідно плану науково-дослідної роботи Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського на 2016-2020 рр. за темою: «Удосконалення організаційно-функціональних підходів управління фізичною культурою та фізичним вихованням місцевих громад України в умовах зміни механізмів управління та фінансування» (протокол № 3 від 03 березня 2016 р.).

Тему дисертації затверджено Вченою радою Львівського державного університету фізичної культури (протокол № 6 від 24 грудня 2015 року) та узгоджено в бюро Міжвідомчої ради з координації досліджень у галузі освіти, педагогіки і психології (протокол № 4 від 25 вересня 2018 року).

Мета дослідження полягає в розробленні та експериментальній перевірці системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Відповідно до поставленої мети сформульовано такі **завдання дослідження**:

1. З'ясувати наукові засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та визначити категоріально-поняттєвий апарат дослідження.

2. Проаналізувати зарубіжний досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

3. Теоретично обґрунтувати структуру професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти.

4. Визначити критерії, показники та охарактеризувати рівні сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

5. Розробити концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

6. Виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

7. Розробити систему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та провести експериментальну перевірку її ефективності.

8. Підготувати та впровадити в освітній процес закладів вищої освіти навчально-методичний супровід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх магістрів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – система формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Концепція дослідження полягає в тому, що формування професійної компетентності майбутніх магістрів, які навчаються за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» спеціалізацією «Спортивний менеджмент» у закладах вищої освіти, базується на взаємопов'язаних методологічному, теоретичному та методичному концептах.

Методологічний концепт ґрунтується на обґрунтуванні методологічних засад формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, відповідно до наукових підходів, які забезпечують взаємозв'язок усіх аспектів дослідження (філософський, загальнонауковий, конкретно-науковий, методико-технологічний).

На філософському рівні досліджуються наукові проблеми формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, принципи дидактики вищої школи та розробляється категоріально-поняттєвий апарат дослідження. На загальнонауковому рівні методології здійснюється дослідження наукової концепції, яка визначає формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Конкретно-науковий рівень допомагає дослідити та обґрунтувати принципи та методи щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. На обрання способів і засобів отримання прикладного матеріалу щодо результатів формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту вплинув методико-технологічний рівень методології.

Серед методологічних підходів, які застосовуються у дослідженні в взаємозв'язку та єдності, такі: компетентнісний, системний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, інтегративний, акмеологічний, кваліметричний, праксеологічний і технологічний підходи.

Використання *компетентісного підходу* спрямовано на доповнення та покращення освітнього процесу щодо набуття знань, вмінь та навичок майбутніх магістрів; орієнтацію вищої освіти на виробничий сектор та підвищення потенціалу майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту з огляду на політичні, економічні, соціальні та культурні трансформації, які відбуваються у світі та в державі; розвиток професійно важливих якостей особистості, пріоритетними серед яких виступають мотивація до професійної діяльності, вміння успішно адаптуватись на практиці, критичне мислення, вміння управляти людьми, здатність та відповідальність щодо прийняття необхідних рішень, гнучкість, креативність, емоційний інтелект тощо; розроблення нових дисциплін професійного спрямування та удосконалення міждисциплінарних зв'язків; застосування інформаційних технологій та інноваційних методів навчання. Завдяки *системного підходу* формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту вдалося розглянути як цілісну систему, яка визначає застосування педагогічних технологій, охоплює зміст і цілі навчальної діяльності, особливості організації освітнього процесу та побудови персональних траєкторій навчання студентів

закладів вищої освіти. Реалізація *діяльнісного підходу* спрямована на мотивування майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту до навчання, дій і виконання їх; побудову ефективної суб'єкт – суб'єктної взаємодії викладач-магістр; стимулювання майбутніх магістрів до активної самостійної діяльності та саморозвитку. Застосування *особистісно-орієнтованого підходу* дозволяє визначити цінності майбутніх магістра, як особистості, духовного його розвитку; залучати майбутніх магістрів до активної участі у творчому отриманні знань, умінь та навичок за допомогою самореалізації та саморозвитку; змінити зміст навчальних дисциплін відповідно до потреб майбутніх магістрів; бути мобільним у навчально-виховному процесі відповідно до вимог сучасності. Реалізація *інтегративного підходу* спрямована на цілісність інтегративно-організованого освітнього процесу в єдності його основних напрямів; сприяє визначенню концептуальних, теоретичних і технологічних засад, які повинні відповідати сучасним досягненням у галузі педагогіки; взаємозв'язок освітнього процесу у закладах вищої освіти з практичною діяльністю в організаціях фізкультурно-спортивного спрямування. *Акмеологічний підхід* передбачає посилення мотивації творчого потенціалу майбутніх магістрів; ефективну організацію навчально-виховної роботи майбутнього магістра, яка буде націлена на становлення його, як особистості та активного учасника у соціальній сфері. *Кваліметричний підхід* дозволяє виявити рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за допомогою діагностики щодо якості освіти; розробити шкалу оцінювання якості, що об'єктивно сприяє підвищенню ефективності результатів здійснюваних вимірювань у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. *Праксеологічний підхід* дозволяє визначити найбільш загальні принципи та шляхи підвищення ефективності й корисності їх професійних дій, закономірності й умови доцільної та раціональної побудови освітнього процесу у закладах вищої освіти, які здійснюють підготовку майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; розробити навчально-методичні рекомендації щодо наукової діяльності та самостійної роботи майбутніх магістрів тощо. *Технологічний підхід* передбачає зміни в організації освітнього процесу, зокрема вдосконалення з урахуванням сучасного рівня розвитку педагогічних технологій, а саме впровадження партнерських стосунків викладач-магістр; використання інтерактивних технологій навчання, що включають ділові та рольові ігри, вирішення ситуаційних проблем, дискусій, дебатів та інші форми, які дозволяють майбутнім менеджерам фізичної культури і спорту набути знання, уміння та навички щодо професійної майстерності.

Теоретичний концепт включає аналіз наукової проблеми та ключових понять педагогічної та фізкультурної складової, які є підґрунтям побудови системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Даний концепт пов'язаний з оцінкою структури готовності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту до професійної діяльності. В межах концепту розроблено та обґрунтовано концепцію

формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Методичний концепт дослідження передбачає впровадження моделі системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в освітній процес закладів вищої освіти, які здійснюють підготовку фахівців для сфери фізичної культури і спорту; створення якісного науково-методичного супроводу щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; експериментальну перевірку ефективності системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

З'ясування методологічного, теоретичного та методичного концептів допомогло сформулювати *провідну ідею дослідження*, яка ґрунтується на положенні, що впровадження системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту передбачає: формування професійної компетентності цих фахівців, яка враховує принципи науковості, фундаментальності, неперервності навчання, систематичності, цілісності, наступності, соціокультурної зумовленості; спрямування на студентоцентрований освітній процес через оновлення змісту фахової підготовки; урахування найкращих практик формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у зарубіжних закладах вищої освіти; застосування нових педагогічних ролей, які виконують визначену функцію у формуванні майбутнього менеджера фізичної культури і спорту, як особистості; набуття майбутніми магістрами знань, вмінь, практичних навичок, формування світогляду та громадської позиції, що сприятиме успішному виконанню професійних обов'язків в управлінській діяльності організацій фізкультурно-спортивного спрямування.

Загальна гіпотеза ґрунтується на положенні, що підготовка майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти буде результативною, якщо у освітній процес упровадити розроблену модель системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Загальна гіпотеза конкретизується у *часткових гіпотезах*, відповідно до яких формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти буде ефективним, якщо: врахувати теоретичні і методичні засади, які виявляють становлення та розвиток вітчизняної системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та відповідають авторській концепції, підготовки таких здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня; спрямувати підготовку майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту на кожному етапі формування їх професійної компетентності на ефективне виконання професійних обов'язків; використовувати інноваційні освітні технології; виявити та теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; здійснювати оцінювання формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за визначеними критеріями,

показниками та рівнями.

Методи дослідження. Для виконання поставленої мети та розв'язання завдань дослідження використовувалися такі методи:

– *теоретичні*: аналіз і синтез нормативної документації, філософської, педагогічно-психологічної, методичної та спеціальної літератури – для з'ясування наукових засад формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та визначення категоріально-поняттєвого апарату; компаративний аналіз та порівняння – з метою аналізу зарубіжного досвіду формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; індукція та дедукція – для теоретичного обґрунтування структури формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти; систематизація та узагальнення – для визначення критеріїв, показників та характеристики рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; узагальнення та конкретизація – для розроблення авторської концепції формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; моделювання та проектування – для розроблення моделі системи та виявлення й теоретичного обґрунтування педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту;

– *емпіричні*: (усне, письмове опитування, експертна оцінка, анкетування, тестування, педагогічне спостереження) – для проведення експериментальної перевірки розробленої системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту;

– *статистичні* (метод факторного аналізу, метод вимірювання та математичної обробки даних, метод статистичних гіпотез з використанням t-критерій Стюдента) – для кількісного й якісного аналізу та перевірки статистично значущих характеристик сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту під час проведення педагогічного експерименту.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

– *вперше* науково обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту;

– розроблено авторську концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка відтворює специфіку набуття ними професійної компетентності, враховуючи, спрямування на отримання вищої освіти та конкурентну відповідність таких фахівців на ринку праці;

– розроблено та експериментально перевірено систему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка є сукупністю елементів забезпечення якості освітніх послуг закладами вищої освіти країни, що сприяють підготовці майбутніх фахівців такого рівня професійної компетентності, завдяки якому вони зможуть стати конкурентоспроможними на ринках праці, зможуть приймати управлінські

рішення у сфері фізичної культури і спорту та успішно працюватимуть в усіх управлінських ланках спортивного руху;

– виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови (інтеграція змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в процесі вивчення фахових дисциплін; використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розв'язання управлінських завдань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; практико-орієнтоване навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту із урахуванням інтересів стейкхолдерів), які передбачають успішне впровадження системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту шляхом створення максимально наближеного інформаційно-освітнього середовища до майбутньої професійної діяльності цих фахівців;

– представлено авторське трактування дефініцій «формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту», «професійна компетентність майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти» та «майбутні менеджери фізичної культури і спорту», що розкриває їх сутнісні ознаки;

– *уточнено* сутність понять «менеджер», «професіоналізм», «фахівці фізичної культури і спорту», «менеджмент у фізичній культурі і спорті», «менеджер фізичної культури і спорту»; структурні компоненти (мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, праксеологічний, особистісний) професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти; зміст підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти Великої Британії, Швейцарії, Скандинавських країн, Італії, Іспанії та Хорватії;

– *удосконалено* зміст, форми, методи та засоби формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; критерії (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, діяльнісний, соціально-психологічний), показники та рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту;

– *подальшого розвитку набули* наукові домінанти компетентнісної парадигми освітнього процесу у закладах вищої освіти, в яких здійснюється формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що розроблено та впроваджено систему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в освітній процес закладів вищої освіти, яку описано в *монографії* «Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту: теорія та методика»; підготовлено та впроваджено навчально-методичний супровід на друкованих та електронних носіях, що включає: *навчальні посібники* «Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті» (у співавторстві з В. Холявкою), «Спортивний менеджмент»; *робочі навчальні програми, тестові завдання, методичні рекомендації* для семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи з дисциплін «Менеджмент і маркетинг у фізичній

культури спорті» та «Спортивний менеджмент»; *комп'ютерну програму «Діагностичний інструментарій рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»* (у співавторстві з Є. Н. Приступою та О. П. Сидоренком) (свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір № 98021 від 11.06.2020 р., видане Державним департаментом інтелектуальної власності Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України).

Розроблений навчально-методичний супровід та результати дисертації можуть використовуватися для написання монографій, навчальних підручників, посібників, методичних рекомендацій, для модернізації навчальних планів, уточнення змісту освітніх програм підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня, для підвищення кваліфікації та перепідготовки менеджерів фізичної культури і спорту в системі післядипломної та неформальної освіти з метою розвитку їх професійної компетентності.

Основні положення та результати дослідження **впроваджено** у освітній процес Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (довідка від 02 липня 2020 року № 471), Національного університету фізичного виховання та спорту України (довідка від 22 червня 2020 року № 003-485), Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (довідка від 26 червня 2020 року № 27/20), Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка від 03 липня 2020 року № 1194).

Особистий внесок здобувача. Основні результати наукового дослідження одержані самостійно. У спільних публікаціях авторові належить: аналіз та систематизація матеріалу щодо менеджменту у фізичній культурі і спорту [3]; аналіз сучасного стану формування професійно-педагогічної компетентності викладача в освітньому середовищі [15; 59]; компоративний аналіз зарубіжного досвіду формування професійно-педагогічної компетентності викладача у закладах вищої освіти [22; 68]; дослідження та узагальнення матеріалу щодо проблем формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту [24]; характеристика інноваційних методів активного навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту [25; 26; 72]; аналіз змісту навчання менеджерів з фізичної культури і спорту щодо формування професійної компетентності [27]; розроблення та характеристика концепції формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів [43]; дослідження та аналіз наукових принципів формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту [44]; характеристика ключових компетенцій майбутніх менеджерів фізичної культури та спорту [57]; аналіз перспективи розвитку спортивного менеджменту в Україні [67].

Наукові доробки співавторів у дисертації не використовувалися.

Апробація результатів дисертаційного дослідження. Основні теоретичні, методологічні та практичні результати дисертаційного дослідження висвітлено та обговорено на науково-практичних конференціях, зокрема: *міжнародних*: «Управління в освіті» (Львів, 2017, 2019); «Педагогіка і

психологія : сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування» (Одеса, 2017); «Наука, освіта, суспільство : актуальні питання і перспективи розвитку» (Київ, 2017); «Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів» (Хмельницький, 2017); «Профі НУВ: простір освітніх, виробничих інновацій присвячений пам'яті професора Маргарити Федорівни Юсупової» (Київ, 2017); «Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи» (Баку; Ужгород; Дрогобич, 2017); «Пріоритети сучасної науки» (Київ, 2017); «Досягнення і проблеми сучасної науки» (Вінниця, 2018); «Using sports, culture, and social studies as means to rediscover lost values» (Lviv-Ankara, 2018); «Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення» (Львів, 2018); «Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації» (Переяслав-Хмельницький, 2018); «Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи» (Конін; Ужгород; Дрогобич, 2018); «Пріоритетні напрямки вирішення актуальних проблем виховання і освіти» (Харків, 2018); «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи» (Тернопіль, 2019); «Економіко-соціальні відносини в галузі фізичної культури та сфері обслуговування» (Львів, 2019); «Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я студентської молоді» (Бердянськ, 2019); «Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу» (Луцьк, 2020); «Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges» (Seville, Spain, 2020) «Modern science and practice» (Varna, Bulgaria, 2020); «Актуальні питання застосування на практиці досягнень сучасної педагогіки і психології» (Харків, 2020); *всеукраїнських*: «Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад» (Київ, 2017); «Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір» (Львів, 2017); «Управління якістю освіти: досвід та інновації» (Павлоград, 2018); «Актуальні проблеми педагогічної освіти: Європейський і національний вимір «Actual problems teacher education: European and national dimension» (Луцьк, 2019); «Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави» (Львів, 2019); доповідались на науково-методичних семінарах кафедри економіки та менеджменту Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського (2016-2020).

Кандидатська дисертація на тему: «Державне управління соціально-економічним розвитком гірських територій (на прикладі Івано-Франківської та Львівської областей)» зі спеціальності 25.00.02 – механізми державного управління була захищена в 2015 році у Львівському регіональному інституті державного управління Національної академії державного управління при Президентові України. Матеріали кандидатської дисертації у тексті докторської дисертації не використовувалися.

Публікації. Основні наукові положення дисертаційного дослідження опубліковано в 72 наукових і навчально-методичних працях, серед яких:

1 монографія, 1 зарубіжна колективна монографія; 2 навчальних посібника; 19 статей у наукових фахових виданнях України; 6 статей у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, що віднесені до міжнародних наукометричних баз даних, зокрема 1 стаття в Scopus і 2 статті в Web of Science; 30 наукових праць, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації; 13 наукових праць, які додатково відображають наукові результати дисертації, серед них 8 навчально-методичних праць, 4 наукових праці, 1 свідоцтво про реєстрацію авторського права на комп'ютерну програму.

Структура й обсяг дисертації. Наукова робота складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел (623 найменування) та додатків. Загальний обсяг дисертації становить 572 сторінки, серед них 392 сторінок основного тексту. Дисертація містить 64 таблицю та 72 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність проблеми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет і концепцію дослідження; розкрито методи дослідження, його наукову новизну, практичне значення; подано відомості про особистий внесок здобувача, апробацію та впровадження результатів дослідження, кандидатську дисертацію та публікації автора, структуру й обсяг дисертації.

У першому розділі **«Наукове підґрунтя формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»** проаналізовано наукову літературу щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту як наукової проблеми; здійснено теоретичний аналіз категоріально-поняттєвого апарату педагогічної складової формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; проведено дискурс фізкультурної складової формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; охарактеризовано методологічні підходи до формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Аналіз формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту як науково-педагогічної проблеми вказав на існування потреби суспільства у запровадженні ефективних змін для підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Вказано, що виняткової актуальності набуває визначення стратегічного спрямування щодо підвищення ефективної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти та прогнозування її пріоритетних завдань. Акцентовано увагу на тому, що Україна має переходити на нові моделі підготовки майбутніх фахівців для сфери фізичної культури і спорту, оскільки світові тенденції вищої освіти зорієнтовані на інновації за змістом і характером, спрямовані на формування творчої особистості.

Наголошено, що, враховуючи зростання попиту на професійних управлінців у сфері фізичної культури і спорту, необхідно розробити систему формування професійної компетенції підготовки майбутніх менеджерів з фізичної культури і спорту. Зазначено, що постійні зміни ринкової кон'юнктури диктують високу залежність і чутливість спортивних менеджерів до реалізації послуг фізичної культури й спорту, які багато в чому обумовлені модою та мінливим світосприйняттям щодо сучасного, престижного стилю життя. Саме ці обставини створюють певні труднощі у реалізації їхньої професійної компетентності, оскільки висувають високі вимоги до аналізування та прогнозування ринкових чинників попиту на послуги, збільшують ступінь ризиків від непередбачених змін на ринку праці.

Проаналізувавши наукову літературу було уточнено поняття «менеджер», «професіоналізм», «фахівці фізичної культури і спорту», «менеджмент у фізичній культурі і спорті» та «менеджер фізичної культури і спорту».

Менеджер розглядається як управлінець, який уміє визначати цілі організації, планувати виконання завдань щодо їх досягнення, за найменших витрат, налагоджувати ефективну комунікацію, як у середині організації, так і ззовні, контролювати на всіх етапах управління, мислити критично та креативно, саморозвиватися, нести відповідальність за прийняті рішення, кожного працівника сприймати як особистість.

Професіоналізм розглянуто як високу готовність до професійної діяльності та визначається ступенем майстерності, яка набувається в практичній роботі, у поєднанні з емоційним інтелектом, творчим потенціалом та особистісними якостями фахівця.

Фахівці фізичної культури і спорту розглядаються як співтовариство кваліфікованих фізкультурних кадрів, які популяризують здоровий спосіб життя громадян, забезпечують високий рівень спортивних здобутків певних осіб, команд і клубів на регіональному, державному та міжнародному рівнях.

Менеджмент у фізичній культурі і спорті розглянуто як мистецтво управління фізкультурними та спортивними організаціями в ринкових умовах, за допомогою функцій планування, організації, мотивації, контролю та координування внутрішнього і зовнішнього середовища для досягнення поставлених цілей.

Менеджер фізичної культури і спорту розглядається як фахівець у спортивній сфері, який займає керівну посаду, володіє мистецтвом управління: уміє застосовувати загальноприйняті принципи, методи, функції і технологію управління у своїй діяльності, наділений відповідним рівнем професійної компетентності та орієнтований на успіх.

На основі аналізу категоріально-поняттєвого апарату дослідження подано авторське трактування понять: «формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту», «професійна компетентність майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту,

яка формується у закладах вищої освіти» та «майбутні менеджери фізичної культури і спорту».

Охарактеризовані методологічні підходи (компетентнісний, системний, діяльнісний, особистісно-орієнтований, інтегративний, акмеологічний, кваліметричний, праксеологічний і технологічний) надають можливість стверджувати, що використання їх у тісному взаємозв'язку забезпечить формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Використані методологічні підходи допомагають з'ясувати форми, методи та засоби навчання, які необхідно обирати як найбільш вдалі для формування професійної компетентності цих фахівців.

У другому розділі **«Зарубіжний досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»** проаналізовано особливості формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у світовому просторі; розкрито європейських досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; охарактеризовано досвід підготовки майбутніх спортивних менеджерів у закладах вищої освіти Великої Британії; розкрито специфіку професійної підготовки майбутніх спортивних менеджерів у закладах вищої освіти Швейцарії; проаналізовано формування професійної компетентності майбутніх менеджерів у сфері спорту Скандинавських країн; охарактеризовано професійну підготовку майбутніх менеджерів зі сфери спорту в Італії; проаналізовано досвід Іспанії щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів у сфері спорту; досліджено сучасну практику формування професійної компетентності фахівців у сфері спортивного менеджменту Хорватії.

До особливостей формування професійної компетентності менеджерів з фізичної культури і спорту у світовому просторі віднесено такі аспекти: університетська (академічна) підготовка майбутніх спортивних менеджерів охоплює розумне поєднання фундаментальної теоретичної освіти та професійної практики на різних етапах навчання; підготовка майбутніх спортивних менеджерів відбувається при пріоритеті спеціальних гуманітарних дисциплін над дисциплінами, що належать до природничих наук; багаторівнева підготовка майбутніх менеджерів з фізичної культури і спорту передбачає наявність базового та спеціалізованого етапів, зміст навчання на яких методологічно і методично відрізняються; базова підготовка охоплює засвоєння студентами комплексу дисциплін, які безпосередньо стосуються майбутньої професійної діяльності, у тому числі дисциплін організаційно-управлінських й економічних; спеціалізована підготовка зосереджена на вивченні необхідних для майбутньої професійної діяльності дисциплін та, навпаки, звільняє від студіювання допоміжних дисциплін, які не мають безпосереднього відношення до обраного фаху.

Характерною особливістю навчальних планів зарубіжних країн була варіативність: вони містили три типи курсів – обов'язкові, частково елективні (за вибором), повністю елективні. На цих засадах західноєвропейські університети та інститути почали послідовно

вдосконалювати зміст підготовки менеджерів фізичної культури і спорту шляхом відбору дисциплін у навчальних планах.

Специфіка професійної підготовки майбутніх спортивних менеджерів у закладах вищої освіти Великій Британії та Швейцарії полягає у багатодисциплінарному підході до освіти та науки, який є ефективним щодо лідерських позицій розвитку спортивної сфери та олімпійського руху. У магістратуру можуть вступити претенденти, які мають ступінь бакалавра за міжнародним аналогом. Окрім диплома, кандидатів на магістерську програму необхідно мати мотиваційний лист або кілька рекомендацій від викладачів вишу, або відповідний практичний досвід у бізнесі чи маркетингу в сфері спорту. Підготовка майбутніх спортивних менеджерів відбувається за магістерською програмою, яка триває один або два роки, яку можна здобути як у бізнес-школах, так і на відповідних факультетах фізичної культури. Кожна програма розробляється відповідно до вимог сучасного міжнародного ринку в спорті, щоб кожен майбутній магістр, здобувши найкращі навички бізнесу та управління, необхідні для успіху у спортивній сфері, умів їх використовувати на практиці. На магістерських програмах пріоритетом є формування та розвиток навичок самостійності й критичної рефлексії, що сприяє заохоченню позитивного ставлення до навчання протягом усього життя. Університети використовують віртуальне середовище, що дає змогу майбутнім магістрам спілкуватися з викладачами через електронну пошту, в он-лайн режимі, надає вільний доступ до навчальних матеріалів, різних методів навчання та оцінювання. Це допомагає майбутнім магістрам відчувати реальність, формувати знання та навички, які пов'язані з практикою сучасного спортивного менеджера чи лідера, в контрольованому та безпечному освітньому середовищі. Перевагою таких програм є можливість проходження паралельно навчання та стажування в університетах різних країн світу та успішних спортивних організаціях. Зокрема, освітня магістерська програма FIFA міжнародний магістр з управління, права та гуманітарних наук у галузі спорту (The FIFA Master – International Master in Management, Law and Humanities of Sport) стала провідною освітньою програмою магістрів, що готує майбутніх менеджерів, які здатні виконувати все складніші управлінські завдання у світі спорту. Три відомі університети в Англії, Італії та Швейцарії, які є одними з найбільш орієнтованих на спорт, об'єдналися, щоб забезпечити однорічну магістерську програму. Якщо майбутній магістр успішно завершує програму, він отримує диплом, який видають спільно три університети.

Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів у сфері спорту Скандинавських країн (Норвегії та Швеції) відбувається на високому професійному рівні. Освітні програми в галузі спортивного менеджменту призначені для підготовки майбутніх магістрів до роботи на керівних посадах у сфері спорту та пов'язаних зі спортом секторах. Магістерські програми тривають два роки, складаються зі 120 кредитів і містять як обов'язкові, так і вибіркові курси. Їх можна обирати як в університеті, так і в інших коледжах та університетах за консультацією з адміністратором

програми. Навчання гнучке, що дає можливість студентам навчатися по обміну з університетами-партнерами в Європі. Сама система освіти Скандинавських країн спрямована на формування соціальних навичок майбутніх магістрів, а саме навчити слухати та бути чуйними до оточуючих, щоб вони могли продукувати ефективні рішення й створювати корпоративне середовище, у якому зможуть задіювати організаційні процеси. Програми направлені на забезпечення місцевих, регіональних, національних та міжнародних запитів у галузі спорту, спортивної науки та сталого суспільства. Освіта тісно пов'язана з науково-дослідним середовищем спортивної науки в університетах, які мають якісне дослідницьке середовище та визначну роль у наукових суперечностях з питань спорту.

Вимоги до кандидатів, які бажають вступити на магістерські програми в Італії, Іспанії та Хорватії є високими, зокрема претенденти повинені мати резюме, реалізовані проекти та досвід роботи. Також необхідно надати рекомендації від роботодавців і викладачів. Місія закладів вищої освіти полягає в тому, щоб допомогти підприємцям, менеджерам та професіоналам досягати успіху завдяки етичному підходу як до бізнесу, так і до роботи.

В університетах Італії існують такі типи магістерських програм, як: неподільна магістратура (*Laurea Magistrale a ciclo uno*), триває 5–6 років (за спеціальностями медицина, фармакологія, стоматологія, ветеринарія, право); магістратура (*Laurea Magistrale*) триває два роки (для студентів, які бажають продовжити наукову діяльність, викладати або хочуть працювати після завершення навчання); магістратура (*Master Universitario di I livello*), триває один рік (для студентів, які мотивовані отримати спеціалізовані професійні навички та бажають проходити стажування у провідних компаніях своєї сфери, також для фахівців, які мають досвід роботи у сфері, в якій хочуть поглибити та «оновити» свої знання). Магістерські програми забезпечують якісний рівень викладання та гарантії щодо потреб учасників навчального процесу, зокрема: персоналізована допомога викладачів-експертів; забезпечення навчально-методичних матеріалів та постійний контроль освітнього процесу гарантують якість навчальних програм; гнучкі методи навчання; інноваційні методи навчання; навчання-варіанти; кар'єрне обслуговування; мережа та спільнота випускників.

Університети Іспанії є автономними і самі можуть вносити корективи у програму навчання, що допомагає їм орієнтуватися на ринок праці. Однак при Міністерстві освіти й культури Іспанії діє Національний інститут якості й оцінювання, який стежить за рівнем надання освітніх послуг в університетах, що забезпечує якісну освіту. Для вступу у заклад вищої освіти потрібно скласти вступний іспит (*Selectividad*), який проводять централізовано і він є аналогом незалежного оцінювання в Україні. Досвід Іспанії щодо розвитку професійної компетентності майбутніх менеджерів у сфері спорту показує, що під час проходження магістерської програми майбутні магістри набувають таких компетентностей, які дають можливість розуміти та впроваджувати стратегічне, всебічне та об'єктивне бачення спортивної індустрії з погляду бізнесу; створювати нові ринкові можливості,

використовуючи підприємництво та інновації, які відповідатимуть культурі спортивних організацій; використовувати найбільш інноваційні практики спортивного маркетингу; бути ефективним щодо проведення брендингу та спонсорства; запроваджувати інноваційні підходи у керівництві професійними командами, які приведуть їх до найкращих результатів; вести фінансову звітність спортивної організації та розробляти стратегії фінансування для нових проєктів і подій; оптимізувати управління спортивних об'єктів та спортивних заходів.

У Хорватії діє бінарна система вищої освіти, це дає можливість студентові обирати між двома її видами: університетською, що ґрунтується на академічних програмах, які викладають тільки в університетах; професійною, що складається з професійних програм, які викладають у політехнічних інститутах і коледжах прикладних наук (є винятки, коли професійні програми можуть викладати в університетах). Сучасна практика формування професійної компетентності фахівців у сфері спортивного менеджменту у Хорватії ґрунтується на високопрофесійній кваліфікації у сфері управлінського обліку, аналізу фінансової звітності та корпоративної кредитоспроможності, бізнес-аналітики, корпоративного управління, маркетингового менеджменту, спонсорства, управління подіями, контролінгу, суспільних відносин, управління людськими ресурсами та соціально відповідальної поведінки.

Аналіз зарубіжного досвіду формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту показав наявність спільного та відмінного порівняно з вітчизняною практикою професійної підготовки таких фахівців.

У третьому розділі **«Моніторинг результатів формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»** розкрито сутність та структуру професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти; з'ясовано критерії, показники та рівні сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; проведено педагогічну діагностику рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

У розділі теоретично обґрунтовано структуру професійної компетентності майбутнього менеджера фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти, та розкрито сутність її структурних компонентів, зокрема мотиваційно-аксіологічного, когнітивного, праксеологічного та особистісного.

Аналіз наукових досліджень та досвід науково-педагогічної діяльності допоміг зосередити увагу на знаннях, які необхідні майбутнім менеджерам фізичної культури і спорту в міжособистісних взаєминах у їхній майбутній діяльності, щодо: нормативних актів у сфері фізичної культури і спорту; фундаментальних наук, в обсязі, необхідному для освоєння загально професійних дисциплін; підходів до забезпечення якісного виконання завдань професійної діяльності на основі інструкцій, методичних рекомендацій,

встановлених норм, нормативів, технічних умов тощо; моделювання об'єктів і процесів у сфері менеджменту; концепцій, методів та інструментів менеджменту для результативного й ефективного управління спортивною організацією; планування діяльності організації фізкультурно-спортивного спрямування в стратегічному, тактичному та оперативному розрізах; змісту організації та здійснення комунікації з представниками різних професійних груп (у тому числі в міжнародному контексті); засобів сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в управлінні фізкультурно-спортивними організаціями; взаємодії з людьми та впливу на їхню поведінку; методів менеджменту фізкультурно-спортивної організації, прийняття ефективних управлінських рішень, здійснюючи їх інформаційне, методичне, матеріальне, фінансове та кадрове забезпечення, відповідно до міжнародних стандартів; сучасних технологій адаптації та дії в нестандартній ситуації, що пов'язана з роботою за фахом, уміння генерувати нові ідеї у сфері наук про менеджмент фізичної культури і спорту; педагогічних технологій для реалізації розроблених програм навчальних дисциплін за спеціалізацією у навчальних закладах.

Виокремлено сукупність вмінь та навичок, які необхідні майбутнім менеджерам фізичної культури і спорту для їхньої успішної професійної діяльності, зокрема: використовувати вітчизняний і закордонний досвід професійної діяльності менеджерів фізичної культури і спорту; ініціювати та реалізовувати міжнародні проекти; працювати в команді фахівців, які представляють різні країни; комунікувати в іншомовному середовищі для вирішення практичних завдань фізкультурно-спортивних організацій; аргументувати прийняті управлінські рішення у сфері фізичної культури і спорту та брати відповідальність за їх виконання; ефективно розподіляти та делегувати повноваження менеджера фізичної культури і спорту; оцінювати результати управлінської праці та фінансово-економічної діяльності організації фізкультурно-спортивного спрямування; створювати успішні спортивні організації, клуби, товариства тощо; працювати на різних управлінських рівнях організаційних структур фізичної культури та спорту; виявляти потенційних споживачів продукції фізичної культури і спорту та їхні поведінкові особливості; демонструвати результати впливу на громадськість засобами маркетингових комунікацій; організовувати маркетингові дослідження і рекламну діяльність у сфері фізичної культури і спорту з метою популяризації та просування продукції, робіт і послуг на ринку фізичної культури і спорту тощо.

Визначено критерії (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, діяльнісний та соціально-психологічний), та показники сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

У розділі розкрито методики оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, зокрема оцінювання за мотиваційним критерієм проведено за методиками «Діагностика мотивації до успіху» (Т. Елерс) та діагностики потреби в

пошуках відчуттів (М. Цукерман); за інформаційно-когнітивним критерієм здійснювалося відповідно до розроблених автором тестових завдань для визначення рівня сформованості знань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; за діяльнісним критерієм відбувалося відповідно до розробленої автором діагностичної карти оцінювання сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; за соціально-психологічним критерієм відповідно до оцінювання рівнів сформованості комунікативних і організаційних компетентностей (за В. В. Синявським і Б. О. Федоришиним), рівень сформованості лідерських здібностей (за Є. Жаріковим, Є. Крушельницьким), рівень самоефективності щодо професійної діяльності (за Р. Шварцером та М. Єрусалемом) та рівень навчальної самоефективності магістра (за І. Сняданко).

Охарактеризовано рівні сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту (високий, середній, низький).

Розроблено комп'ютерну програму «Діагностичний інструментарій рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту», за допомогою якої охарактеризовано педагогічну діагностику рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Акцентовано увагу на розподілі балів відповідно до визначених критеріїв, які допомогли встановити рівні сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

У четвертому розділі **«Розроблення системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»** розкрито авторську концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; подано модель системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; зосереджено увагу на необхідності інтеграції змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в процесі вивчення фахових дисциплін; розкрито використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розв'язання управлінських завдань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; доведено необхідність практико-орієнтованого навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту із урахуванням інтересів стейкхолдерів.

Акцентовано увагу на тому, що система формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту складається з автоскладної концепції, цільового, концептуального, змістово-процесуального, результативно-оцінювального блоків моделі системи та навчально-методичного супроводу, що визначають зміст формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня у закладах вищої освіти.

Розроблена авторська концепція формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту всебічно розкриває зміст, структуру та особливості формування професійної

компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти.

Вказано, що модель системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту охоплює чотири структурні блоки (цільовий, концептуальний, змістово-процесуальний та результативно-оцінювальний), які об'єктивно характеризують відомості про мету, завдання та результат сформованості професійної компетентності (рис. 1).

Результатом є сформованість професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка сприятиме їх конкурентоздатності на ринку праці, як в Україні, так і в країнах усього світу.

Доведено, що педагогічні умови передбачають успішне впровадження моделі системи шляхом створення середовища, максимально наближеного до майбутньої професійної діяльності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, мотивування майбутніх магістрів до особистісно-професійних змін під час навчання, стимулювання їх до професійного коучингу у самостійній роботі та педагогічної допомоги.

Досліджуючи таку педагогічну умову, як інтеграція змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в процесі вивчення фахових дисциплін, було подано результати опитування 249 майбутніх магістрів, які навчаються за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» у таких закладах вищої освіти України, як: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського; Національний університет фізичного виховання і спорту України; Харківська державна академія фізичної культури.

За результатами анкетування, вказали на необхідність підготовки у закладах вищої освіти майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту 77,78 % респондентів; хотіли би вивчати навчальні дисципліни, які би сприяли їх формуванню професійної компетентності: «Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті» – 78,96 %, «Спортивний менеджмент» – 73,41 %; вважають корисними проведення відкритих занять з менеджерами-практиками бізнес-середовища спортивного спрямування – 77,35 % респондентів. Майбутні магістри вказали на необхідність володіння такими професійними компетентностями, як: комплексне розв'язання завдань – 83,93 %, креативність – 80,21 %, гнучке мислення – 78,46 %, аналітичне мислення – 78,56 %, вміння керувати людьми – 81,36 % та комунікабельність – 78,24 %.

Для розкриття педагогічної умови – використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розв'язання управлінських завдань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту – було проведено опитування 124 науково-педагогічних працівників вищезазначених закладів вищої освіти України. У результаті опитування встановлено, що вважають за доцільне забезпечувати підготовку майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти 57,80 % респондентів; проводять такі форми навчання, як:

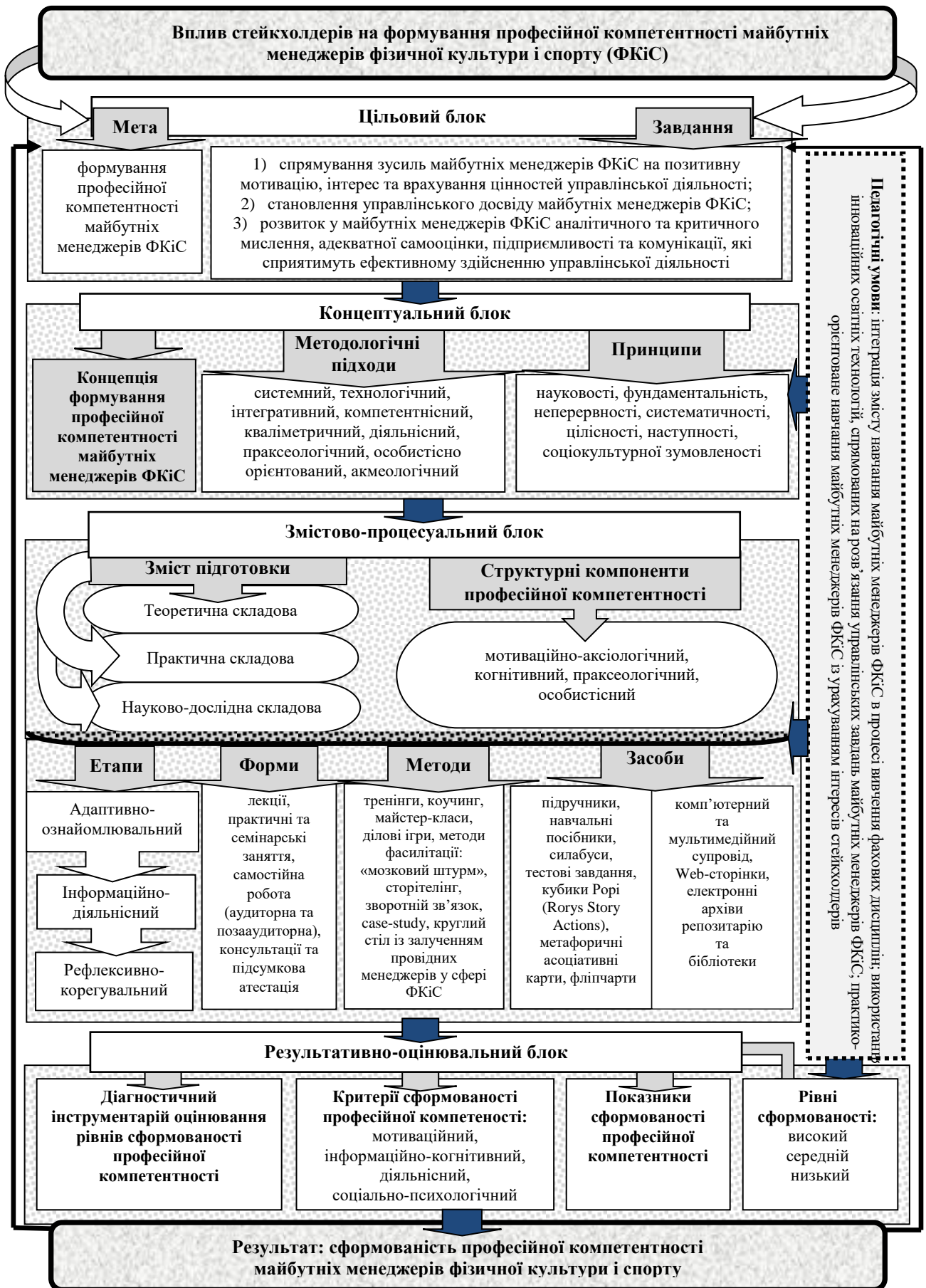

Рис. 1. Модель системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту

лекції-тренінг – 20,82 % респондентів, лекції-дискусії – 60,02 %, семінари-конференції – 61,29 %, ділові та рольові ігри – 10,74 %; використовують метод зворотного зв'язку – 17,30 % респондентів, метод коучингу – 16,54 %, метод case-study – 10,70 %, мультимедійний супровід занять – 61,32 % респондентів; залучають менеджерів-практиків у сфері фізичної культури і спорту до відкритих занять, щоб мотивувати студентів до успіху – 21,04 %; спрямовують зусилля майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту на створення власного 15,88 % респондентів.

У розділі охарактеризовано проведення тренінгів, ділових ігор, Майстер-класів, використання методів коучингу і фасилітації, «мозкового штурму», сторітелінгу, зворотній зв'язок, case-study, проведення круглих столів із залученням провідних менеджерів у сфері фізичної культури і спорту.

Описано використання під час освітнього процесу мультимедійних презентацій та відеоматеріалів, які сприяють ефективному засвоєнню навчального матеріалу майбутніми менеджерами фізичної культури і спорту. Висвітлено алгоритм залучення менеджерів-практиків у сфері фізичної культури і спорту до проведення відкритих занять з метою мотивації майбутніх магістрів до здійснення управлінської діяльності.

Для дослідження педагогічної умови – практико-орієнтоване навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту з урахуванням інтересів стейкхолдерів – було проведено анкетування 68 стейкхолдерів із таких фізкультурно-спортивних організацій України, як футбольний клуб «Енергія», ТЗОВ «Клуб професійного спорту «Карпати», спортивний клуб «Нептун», бадмінтонні корти «Команчоро», комунальна установа «Центр «Спорт для всіх»», спортивно-оздоровчий комплекс «Ювілейний», дитячо-юнацька футбольна школа «Народна команда «Карпати»», Миколаївська ДЮСШ, Sport Life м. Львів.

Результати опитування стейкхолдерів показали, що доцільно проводити підготовку майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти вважають 57,35 % респондентів; проводити практику майбутніх магістрів в організаціях фізкультурно-спортивного спрямування вважають 58,82 % респондентів; готові співпрацювати із закладами вищої освіти та надавати практичну допомогу на відкритих заняттях для мотивування студентів до розвитку 58,82 % респондентів, але лише 14,71 % респондентів задоволені рівнем знань майбутніх магістрів-практикантів у сфері управлінської діяльності; 17,65 % задоволені рівнем набутих професійних компетентностей, якими володіють майбутні менеджери фізичної культури і спорту, що проходять стажування у їхніх фізкультурно-спортивних організаціях.

Встановлено, на думку стейкхолдерів, що необхідними для формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту є такі навчальні дисципліни, як: «Менеджмент фізичної культури і спорту» – 58,82 % респондентів; «Комунікативний менеджмент» – 58,82 %; «Спортивне право» – 57,35 %; «Маркетинг у спорті» – 16,18 %; «Кризовий менеджмент» – 57,35 %; «Стратегічний менеджмент в спорті» – 57,35 %; «Підприємництво в

спорті» – 10,29 %; «Фінансовий менеджмент» – 10,29 %; «Експлуатація спортивних споруд» – 58,82 %; «Управління персоналом» – 57,35 %.

Опитування стейкхолдерів допомогло вдосконалити освітньо-професійну програму та навчальні плани, за якими відбувається підготовка майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Охарактеризовано співпрацю зі стейкхолдерами, що сприяло покращенню якості освітнього процесу, зокрема через відкриті лекції-тренінги у межах авторського проекту «Поділися своїм досвідом», який було започатковано у 2016 році.

Розкрито зміст практик, зокрема науково-педагогічної практики / Scientific and Pedagogical Practice (180 год), практики зі спеціалізації / Specialization practice (150 год), переддипломної практики / Pre-diploma Practice (240 год), які є ключовими елементами у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти.

Розроблено програму практики зі спеціалізації «Спортивний менеджмент», що сприяло набуттю досвіду майбутніми менеджерами фізичної культури і спорту управління спортивними організаціями.

У п'ятому розділі **«Експериментальна перевірка ефективності системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту»** розкрито етапи та зміст педагогічного експерименту, проведено аналіз результатів експериментальної перевірки системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Педагогічний експеримент проводився упродовж п'яти років (з 2015 по 2020 рр.). Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту досліджувалося у три етапи, зокрема констатувальному, формувальному та експериментально-узагальнюючому.

На констатувальному етапі педагогічного експерименту був проведений аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, узагальнено та систематизовано категоріально-поняттєвий апарат, обґрунтовано методологію з досліджуваної проблематики, проведено опитування.

На формувальному етапі педагогічного експерименту брали участь майбутні магістри, які навчаються за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт» (249 майбутніх магістрів) у 4-ох закладах вищої освіти України (Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, Львівського державного університету фізичної культури імені Івана Боберського, Національного університету фізичного виховання і спорту України). Були сформовані дві незалежні групи: контрольна група (КГ) (n = 129 осіб) та експериментальна група (ЕГ) (n = 120 осіб). В освітній процес підготовки майбутніх магістрів експериментальної групи було впроваджено систему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, а майбутніх магістри контрольної групи навчалися за традиційною системою.

Аналіз експериментальних даних підтверджує, що *високий рівень сформованості* професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної

культури і спорту за мотиваційним критерієм показали 19,17 % майбутніх магістрів експериментальної групи та 13,95 % майбутніх магістрів контрольної групи; високий рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за інформаційно-когнітивним критерієм продемонстрували 17,50 % майбутніх магістрів експериментальної та 11,63 % майбутніх магістрів контрольної груп; високий рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за діяльнісним критерієм показали 17,50 % майбутніх магістрів експериментальної та 13,18 % контрольної груп; високий рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за соціально-психологічним критерієм продемонстрували 18,33 % майбутніх магістрів експериментальної та 11,63 % контрольної груп.

Аналіз даних засвідчує, що *середній рівень сформованості* професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за мотиваційним критерієм показали 62,50 % майбутніх магістрів експериментальної групи та 48,06 % майбутніх магістрів контрольної групи; середній рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за інформаційно-когнітивним критерієм продемонстрували 63,33 % майбутніх магістрів експериментальної та 54,26 % майбутніх магістрів контрольної груп; середній рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за діяльнісним критерієм показали 65,83 % майбутніх магістрів експериментальної та 55,04 % контрольної груп; середній рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за соціально-психологічним критерієм продемонстрували 63,33 % майбутніх магістрів експериментальної та 51,94 % контрольної груп.

Низький рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за мотиваційним критерієм показали 18,33 % майбутніх магістрів експериментальної групи та 37,98 % майбутніх магістрів контрольної групи; низький рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за інформаційно-когнітивним критерієм продемонстрували 19,17 % майбутніх магістрів експериментальної та 34,11 % майбутніх магістрів контрольної груп; низький рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за діяльнісним критерієм показали 16,67 % майбутніх магістрів експериментальної та 31,78 % контрольної груп; низький рівень сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за соціально-психологічним критерієм продемонстрували 18,33 % майбутніх магістрів експериментальної та 36,43 % контрольної груп.

Динаміка даних, які характеризують сформованість професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, що входять до контрольної та експериментальної груп до та після проведення педагогічного експерименту (бали), відображено у таблиці 1 та на рисунку 2.

Таблиця 1

Динаміка даних, які характеризують сформованість професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, що входять до контрольної та експериментальної груп до та після проведення педагогічного експерименту (бали)

Контрольна група, n=129		Експериментальна група, n=120	
M ± m	σ	M ± m	σ
192,55 ± 6,12	49,91	200,69 ± 6,76	53,89
$t_{роз.} = 1,36$			
$p = 0,95$		$t_{теор.} = 1,99$	
<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>До педагогічного експерименту</p> <p>Дані</p> <p>Після педагогічного експерименту</p> </div> </div>			
Контрольна група, n=129		Експериментальна група, n=120	
M ± m	σ	M ± m	σ
203,20 ± 6,37	52,24	229,62 ± 6,82	51,33
$t_{роз.} = 4,01$			
$p = 0,95$		$t_{теор.} = 1,99$	

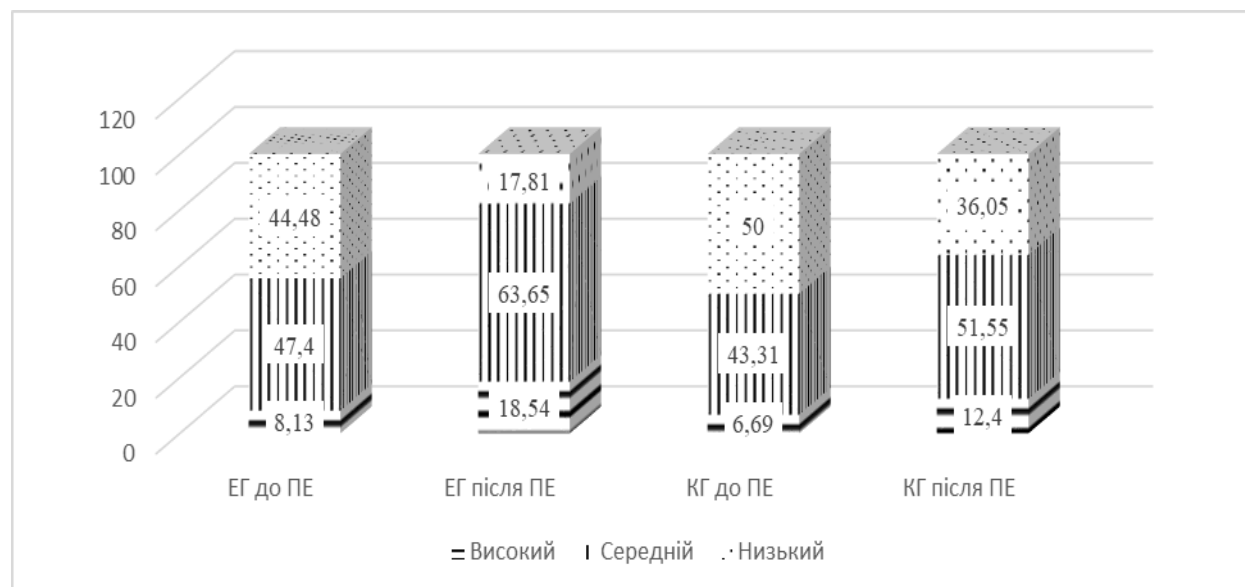

Рис. 2. Динаміка рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту контрольної та експериментальної груп, %

Використання t-критерію Стьюдента за рівня ймовірності $p = 0,95$ засвідчило, після завершення формувального етапу експерименту в умовах освітнього середовища закладів вищої освіти в контрольній групі не відбулося суттєвих змін щодо даних сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, бо одержане значення $t_{\text{роз.}} < t_{\text{теор.}}$.

Акцентовано увагу на тому, в експериментальній групі спостерігаються статистично суттєві відмінності у даних сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту після проведення формувального етапу експерименту в умовах освітнього середовища закладів вищої освіти, одержане значення $t_{\text{роз.}} > t_{\text{теор.}}$ свідчить про наявність різниці між групами та неоднорідність за своїм складом (рис. 3).

Після педагогічного експерименту КГп~КГк	$t_{\text{роз.}} = 1,61$
$t_{\text{теор.}} = 1,99 \quad p = 0,95$	
Після педагогічного експерименту ЕГп~ЕГк	$t_{\text{роз.}} = 4,41$

Рис. 3. Значення критерію $t_{\text{роз.}}$ Стьюдента для контрольної та експериментальної груп після проведення педагогічного експерименту сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту

Вказано, що після завершення педагогічного експерименту рівень показників сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту на експериментально-узагальнюючому етапі в експериментальній групі вищий, ніж у респондентів контрольної групи.

Результати факторного аналізу отриманих показників підтвердили ефективність розробленої системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

При проведенні факторного аналізу даних на початку формувального етапу педагогічного експерименту визначено однорідну факторну структуру в контрольній та експериментальній групах з домінуючим праксеологічним компонентом, що вказує на пріоритетну спрямованість формування провідних професійно значущих якостей майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; після формувального етапу педагогічного експерименту порівняльний аналіз факторних структур контрольної та експериментальної груп показав, що для професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту важливою є сформованість діяльнісних умінь, лідерських якостей та сформованість самоефективності особистості; відмінність між факторними структурами в контрольній та експериментальній групах пояснюється впровадженням в освітньому процесі підготовки майбутніх магістрів експериментальної групи системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та її навчально-методичного супроводу, що сприяло розвитку діяльнісних умінь, лідерських якостей та

сформованості самоефективності особистості, що підтверджується порівняльним аналізом матриць інтеркореляцій. В контрольній групі – це тільки три компоненти. В експериментальній групі кількість компонентів, між якими отримано значущі коефіцієнти кореляцій, значно більші – це всі компоненти структури професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

На експериментально-узагальнюючому етапі охарактеризовано динаміку позитивних змін рівневих характеристик сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в експериментальній групі порівняно з контрольною групою.

Аналіз результатів педагогічного експерименту підтвердив ефективність розробленої системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі запропоновано вирішення проблеми, яка полягає в науковому обґрунтуванні теоретичних і методичних засад формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, що дозволило сформулювати наступні висновки.

1. З'ясовано наукові засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в Україні. Проведений аналіз джерел літератури, результатів анкетування майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, науково-педагогічних працівників і стейкхолдерів підтвердив доцільність розроблення проблеми формування професійної підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Подано авторське тлумачення понять «формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту», «професійна компетентність майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти» та «майбутні менеджери фізичної культури і спорту». Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту розглядається як здійснення освітнього процесу у закладах вищої освіти, яке гарантує оволодіння студентами знань, умінь та навичок професійної кваліфікації, що в майбутньому допоможе їм успішно виконувати управлінські функції на підприємствах різних організаційно-правових форм господарювання (приватні, колективні, господарські товариства, підприємства, засновані на власності об'єднання громадян, комунальні, державні тощо) фізкультурно-спортивного спрямування. Професійна компетентність майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти, розглядається як кваліфікаційну характеристику індивіда, яка сформована у закладі вищої освіти та охоплює теоретичний багаж знань, практичних навичок, світогляд і громадську позицію, що в майбутньому гарантуватиме йому успішне виконання професійних обов'язків в управлінській діяльності організацій фізкультурно-спортивного спрямування. Майбутні менеджери фізичної культури і спорту розглядаються як особи, які у закладах

вищої освіти здобувають кваліфікацію відповідного освітнього рівня «магістр», мають мотивацію та здібності до навчання, що в майбутньому допоможе їм виконувати управлінські функції в організаціях фізкультурно-спортивного спрямування.

2. Проаналізовано зарубіжний досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у таких країнах, як Велика Британія, Швейцарія, Скандинавські країни, Італія, Іспанія та Хорватія. Компаративний аналіз зарубіжного досвіду європейських країн щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту вказує на доцільність запровадити у вітчизняних закладах вищої освіти такі практики: кандидати, які бажають вступити на магістерські програми повинні мати реалізовані проекти, досвід роботи та рекомендації від роботодавця; запровадження міжнародного мультидисциплінарного підходу до магістерської освітньої програми з отриманням диплома за підписом університетів-партнерів; створення центрів спортивних досліджень, для підвищення якості освіти у сфері фізичної культури і спорту; сприяти мобільності студентів, викладачів та персоналу з метою підвищення конкурентоспроможності університету; брати участь у міжнародних проектах; використовувати високі технологічні стандарти в освіті; розробити підтримку майбутніх магістрів, навіть поза академічним середовищем; надавати рекомендації та допомагати в розробленні професійного портфоліо для працевлаштування.

3. Теоретично обґрунтовано структуру професійної компетентності майбутнього менеджера фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти, та її структурних компонентів, зокрема мотиваційно-аксіологічного, когнітивного, праксеологічного та особистісного. Мотиваційно-аксіологічний компонент професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти, передбачає наявність: мотивів, як внутрішніх, так і зовнішніх, які впливають на вибір професії; мотивів цілепокладання і формування себе, як особистості; цінностей, як в особистому житті, так і в професійній діяльності; пріоритетів у житті; ціннісних орієнтирів. Основою когнітивного компоненту професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти, є знання, обізнаність щодо міжособистісної комунікації, яка є ключовою у їхній професійній діяльності. Практичний компонент професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої освіти, охоплює успішне використання вмінь та навичок у їхній професійній діяльності, зокрема організувати управління фізкультурно-спортивними організаціями, визначати місію організації, а також розробляти стратегічні та тактичні плани, вміння формувати команду, здійснювати її розвиток, вміння перетворити конфлікт у результативний, мотивувати працівників до успішної діяльності, виконувати професійну діяльність з урахуванням інновацій технологічного та наукового процесу. Особистісний компонент професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується в закладах вищої

освіти, передбачає наявність вмінь володіти техніками самореалізації та розвитку індивідуальності в межах професії, здатності раціонально організувати свою професійну діяльність.

4. Визначено критерії (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, діяльнісний та соціально-психологічний), показники та охарактеризовано рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Показниками сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту визначено: за мотиваційним критерієм – рівень сформованості професійного спрямування майбутніх магістрів до управлінської діяльності у сфері фізичної культури і спорту, мотивації до навчання протягом усього життя та самовдосконалення, бажання працювати за професією «менеджер фізичної культури і спорту»; за інформаційно-когнітивним критерієм – рівень засвоєння професійно орієнтованих знань, необхідних для ефективного виконання професійних завдань; рівень володіння дослідницькими знаннями, які сприяють розумінню сутності, змісту, цілей та завдань професійної діяльності; за діяльнісним критерієм – рівень оволодіння професійними вміннями та досвідом самостійного розв'язання професійних завдань, вміннями проводити самоконтроль, самоаналіз й самооцінку результатів професійної діяльності, вміннями використовувати новітні технології менеджменту; за соціально-психологічним критерієм – рівень сформованості організаційних, комунікативних, моральних та емоційних якостей; рівень сформованості лідерських здібностей; рівень сформованості самоефективності щодо професійної діяльності та рівень сформованості навчальної самоефективності магістра.

5. Розроблено авторську концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, до основних положень якої належать:

- формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту повинно забезпечувати якість вищої освіти, враховувати тенденції гуманізації та глобалізації вищої освіти, спрямовуватися на оновлення та поглиблення фундаменталізації змісту фахової підготовки;

- інтернаціоналізація вищої освіти у процесі формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту повинна здійснюватися завдяки міжнародному співробітництву закладів-партнерів вищої освіти, що гарантуватиме високу якість освітніх послуг та їх відповідність європейським і світовим стандартам;

- модернізація освітнього процесу підготовки майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у вищій школі має зорієнтовуватися на формування їх професійної компетентності через імплементацію інформаційно-комунікативних технологій у вищу освіту та вдосконалення апаратно-програмного забезпечення й мережевої інфраструктури закладів вищої освіти;

- у процесі формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти зусилля науково-педагогічних працівників повинно спрямовуватися на оволодіння ними новими педагогічними ролями (тренер, фасилітатор, коуч,

ментор, тьютор, едвайсер та ін.), здійснення яких сприятиме професійному та особистісному розвитку майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту;

– формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту повинно базуватися на співпраці зі стейкхолдерами та враховувати їх пропозиції щодо надання якісних освітніх послуг у закладах вищої освіти.

6. Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, до яких віднесено: інтеграцію змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у процесі вивчення фахових дисциплін; використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розв'язання управлінських завдань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; практико-орієнтоване навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту із урахуванням інтересів стейкхолдерів.

7. Розроблено систему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка складається з авторської концепції, цільового, концептуального, змістово-процесуального, результативно-оцінювального блоків моделі системи та навчально-методичного супроводу. Цільовий блок моделі системи розкриває мету (формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту) та завдання (спрямування зусиль майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту на позитивну мотивацію, інтерес та врахування цінностей управлінської діяльності; становлення управлінського досвіду майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; розвиток у майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту аналітичного та критичного мислення, адекватної самооцінки, підприємливості та комунікації, які сприятимуть ефективному здійсненню управлінської діяльності). Концептуальний блок моделі системи включає концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, методологічні підходи (системний, технологічний, інтегративний, компетентнісний, кваліметричний, діяльнісний, праксеологічний, особистісно орієнтований та акмеологічний) та принципи (науковості, фундаментальності, неперервності, систематичності, цілісності, наступності та соціокультурної зумовленості). Змістово-процесуальний блок моделі системи охоплює зміст підготовки та структурні компоненти (мотиваційно-аксіологічний, когнітивний, праксеологічний та особистісний) професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка формується у закладах вищої освіти, етапи, форми, методи і засоби. Зміст підготовки включає теоретичну складову («Менеджмент і маркетинг у ФКіС», «Спортивний менеджмент», «Маркетинг спортивних подій» і «Психологія управління»), практичну складову (практики зі спеціальності, науково-педагогічна, переддипломна), науково-дослідну складову (наукові проекти, участь у студентських наукових конференціях, підготовка наукових публікацій, науково-дослідна робота та створення мультимедійних презентацій для обговорення її результатів). Етапи: адаптивно-ознайомлювальний, інформаційно-діяльнісний, рефлексивно-корегувальний. Форми: лекції,

практичні та семінарські заняття, самостійна робота (аудиторна та позааудиторна), консультації та підсумкова атестація. Методи: тренінги, коучинг, майстер-класи, ділові ігри, методи фасилітації: «мозковий штурм», сторітелінг, зворотній зв'язок, case-study, круглий стіл із залученням провідних менеджерів у сфері ФКіС. Засоби: підручники, навчальні посібники, силабуси, тестові завдання, кубики Popi (Rorys Story Actions), метафоричні асоціативні карти, фліпчарти; комп'ютерний та мультимедійний супровід, Web-сторінки, електронні архіви репозитарію та бібліотек. Результативно-оцінювальний блок моделі системи включає діагностичний інструментарій оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності; критерії сформованості професійної компетентності (мотиваційний, інформаційно-когнітивний, діяльнісний та соціально-психологічний) майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; показники сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та рівні (високий, середній, низький) сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту та результати їх підготовки. Результатом є сформованість професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Проведено експериментальну перевірку ефективності розробленої системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Результати педагогічного експерименту свідчать про позитивні зміни рівневих характеристик сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в експериментальній групі порівняно з контрольною групою, зокрема: збільшилася кількість майбутніх магістрів із високим рівнем за мотиваційним критерієм відповідно в експериментальній групі на 11,67 % та у контрольній – на 6,20 %; за інформаційно-когнітивним критерієм в експериментальній групі на 9,17 % та у контрольній – на 5,43 %; за діяльнісним критерієм в експериментальній групі на 10,00 % та у контрольній – на 6,20 %; за соціально-психологічним критерієм в експериментальній групі на 10,00 % та у контрольній – на 5,43 %; збільшилася кількість майбутніх магістрів в експериментальній та контрольній групах із середнім рівнем за мотиваційним критерієм відповідно в експериментальній групі на 15,00 % та у контрольній – на 8,53 %; за інформаційно-когнітивним критерієм – в експериментальній групі на 15,00 % та у контрольній – на 8,53 %; за діяльнісним критерієм – в експериментальній групі на 20,83 % та у контрольній – на 9,30 %; за соціально-психологічним критерієм – в експериментальній групі на 15,83 % та у контрольній – на 7,75 %; зменшилась кількість майбутніх магістрів в експериментальній та контрольній групах із низьким рівнем за мотиваційним критерієм відповідно в експериментальній групі на 26,67 % та у контрольній – на 14,73 %; за інформаційно-когнітивним критерієм в експериментальній групі на 24,17 % та у контрольній – на 13,95 %; за діяльнісним критерієм в експериментальній групі на 30,83 % та у контрольній – на 15,50 %; за соціально-психологічним критерієм в експериментальній групі на 25,83 % та у контрольній – на 13,18 %. Відповідно відбулися зміни рівневих характеристик сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів

фізичної культури і спорту: збільшилася кількість майбутніх магістрів з високим рівнем в експериментальній групі на 10,42 % порівняно з контрольною групою – на 5,72 %; збільшилася кількість майбутніх магістрів із середнім рівнем в експериментальній групі на 16,25 % порівняно з контрольною групою – на 8,24 %; змінилась кількість майбутніх магістрів із низьким рівнем в експериментальній групі на 26,67 % порівняно з контрольною групою – на 13,95 %.

8. Підготовлено та впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти навчально-методичний супровід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, а саме: навчальні посібники «Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті», «Спортивний менеджмент», що слугують допоміжним навчальним матеріалом; робочі навчальні програми, тестові завдання, методичні рекомендації для семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи з дисциплін «Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті» та «Спортивний менеджмент»; комп'ютерну програму «Діагностичний інструментарій рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту» для тестування та підвищення рівня сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Визначено пріоритетні напрямки змістово-процесуальної реалізації формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту через використання інноваційних освітніх технологій фасилітації та педагогічного коучингу.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблематики, пов'язаної з формуванням професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Перспективи подальших педагогічних розвідок вбачаємо в аналізі досвіду практико-орієнтованого навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в зарубіжних університетах, вивченні питань, пов'язаних із мережевою співпрацею закладів вищої освіти щодо формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, використанні сучасних засобів інформаційно-комунікаційних технологій, спрямованих на підвищення якості вищої освіти майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації

Монографії

1. **Криштанович СВ.** Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту: теорія та методика: монографія. Дрогобич: ТзОВ Трек-ЛТД; 2020. 462 с.

2. **Kryshtanovych S.** Modern higher education in the context of european integration challenges nowoczesne.Szkolnictwo wyzsze w kontekście europejskich

wyzwań integracyjnych: monografia. Chełm: Wydawca i druk Wyższa Szkoła Stosunków Międzynarodowych i Komunikacji Społecznej w Chełmie, s. 117–135. ISBN 978–83–61787–05–1.

Навчальні посібники

3. **Криштанович СВ**, Холявка ВЗ. Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті: навч. посіб. Львів: ЛДУФК; 2018. 176 с.
4. **Криштанович С.** Спортивний менеджмент: навч. посіб. Львів: ЛДУФК ім. Івана Боберського; 2020. 208 с.

Статті у наукових фахових виданнях України

5. **Криштанович СВ.** Науково-методичні основи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Молодь і ринок. 2017;6 (149):66–70.
6. **Криштанович СВ.** Процес формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Нова педагогічна думка. 2017;3(91):65–70.
7. **Криштанович СВ.** Педагогічні стандарти формування професійної компетентності спортивних менеджерів: зарубіжний досвід. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. 2017;2 (41):146–9.
8. **Криштанович СВ.** Формування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів: наукові підходи. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Серія: Професійна педагогіка. 2017;14:44–51.
9. **Криштанович СВ.** Проектування професійної компетентності майбутніх спортивних менеджерів. Наукові праці Вищого навчального закладу «Донецький національний технічний університет». Серія: Педагогіка, психологія і соціологія. 2017;2 (21):91–5.
10. **Криштанович СВ.** Роль компетентнісного підходу у професійній підготовці майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Зб. наук. пр. ХДУ. Серія: Педагогічні науки. Херсон; 2017;LXXV;2, с.125–9.
11. **Криштанович СВ.** Удосконалення системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Інноваційна педагогіка. 2018;3:132–5.
12. **Криштанович СВ.** Формування управлінської компетентності майбутніх фахівців фізичної культури і спорту. В: Науковий часопис Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи. Зб. наук. пр. Київ; 2018;64, с.120–3.
13. **Криштанович СВ.** Інтегративність навчального процесу у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. Зб. наук. пр. Запоріжжя; 2018;60;2, с. 80–4.

14. **Криштанович СВ.** Сучасна модель професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Вища освіта України. 2018;2:77–83.

15. **Криштанович СВ,** Криштанович МФ. Проблеми формування професійно-педагогічної компетентності викладача в освітньому середовищі. В: Зб. наук. пр. ХДУ. Серія: Педагогічні науки. Херсон; 2018;LXXXV;2, с. 116–21.

16. **Криштанович СВ.** Цінність моделі формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Молодь і ринок. 2018;9 (164):49–54.

17. **Криштанович С.** Проблеми та перспективи формування майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у вищій школі. В: Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Педагогіка. Зб. наук. пр. Тернопіль; 2018;1, с.141–8.

18. **Криштанович СВ.** Система формування ключових компетентностей майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота. Зб. наук. пр. Ужгород; 2018;1 (42), с.122–5.

19. **Криштанович СВ.** Інноваційні підходи до організації навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький; 2019;5, с. 368–71.

20. **Криштанович СВ.** Інноваційні методи навчання як основа формування пізнавальної активності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Інноваційна педагогіка. 2019;11;2:87–9.

21. **Криштанович СВ.** Форма організації навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у процесі вивчення фахових дисциплін. Освітні обрії. 2019;2(49):69–74.

22. Криштанович МФ, **Криштанович СВ.** Особливості формування професійно-педагогічної компетентності викладача закладу вищої освіти у провідних країнах Європи. Освітні обрії. 2020;1(50):18–21.

23. **Криштанович СВ.** Педагогічний експеримент формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту за інформаційно-когнітивним критерієм у закладах вищої освіти. Гірська школа Українських Карпат. 2020;22:116–20.

Статті у зарубіжних наукових періодичних виданнях і виданнях, віднесених до міжнародних наукометричних баз даних

24. Prystupa Y, **Kryshtanovych S,** Danylevych M, Lapychak I, Kryshtanovych M, Sikorskyi P, Podolyak Z, Basarab V. Features of formation the professional competence of future managers of physical culture and sports. Journal of Physical Education and Sport. 2020;20;1;64:441–6 DOI:10.7752/jpes.2020.s1064 (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази даних Scopus)

25. **Kryshtanovych S,** Bilostotska O, Ulianova V, Tkachova N, Tkachov A. Experience in the Application of Cognitive Techniques in the Field of Physical Education and Sports. Broad research in artificial intelligence and neuroscience.

2020;1;2:147–59. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази даних *Web of Science*)

26. Kryshtanovych M, **Kryshtanovych S**, Stechkevych O, Ivanytska O, & Huzii I. Prospects for the Development of Inclusive Education using Scientific and Mentoring Methods under the Conditions of Post-Pandemic Society. *Postmodern Openings*. 2020;11(2):73–88. <https://doi.org/10.18662/po/11.2/160> (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази даних *Web of Science*)

27. **Kryshtanovych S**, Prystupa E, Slobozhaninov P. The integration of the content of training Future managers of physical culture and Sport in formation of professional competence. *The scientific heritage*. 2019;39:43–6.

28. **Криштанович СВ**. Формування у майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту готовності до професійної діяльності. *Молодий вчений*. 2017;3(43):414–7. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази даних *Index Copernicus(ICV 2015: 43.69)*).

29. **Криштанович СВ**. Інтегративний підхід до навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: *Актуальні питання гуманітарних наук. Міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. Дрогобич; 2018;20;2, с. 129–32. (Видання внесено до міжнародної наукометричної бази даних *Index Copernicus International*)

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

30. **Криштанович С**. Особливості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: *Управління в освіті. Матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 26–27 квітня 2017 року)*. Львів; 2017, с. 52–3.

31. **Криштанович СВ**. Багаторівнева підготовка менеджерів для сфери фізичної культури і спорту. В: *Педагогіка і психологія: сучасні методики та інновації, досвід практичного застосування. Матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17–18 березня 2017 року)*. Одеса; 2017, с. 92–6.

32. **Криштанович СВ**. Організаційно-педагогічні умови формування професійної компетентності менеджерів фізичної культури і спорту. В: *Наука, освіта, суспільство: актуальні питання і перспективи розвитку. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30–31 березня 2017 року)*. Київ; 2017, с. 9–13.

33. **Криштанович СВ**. Роль і значення інноваційних технологій в системі неперервної освіти фахівців з фізичної культури і спорту. В: *Актуальні проблеми в системі освіти: загальноосвітній навчальний заклад – доуніверситетська підготовка – вищий навчальний заклад. Матеріали III Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 квітня)*. Київ; 2017, с. 141–5.

34. **Криштанович С**. Професійна підготовка майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в контексті зарубіжного досвіду. В: *Розвиток порівняльної професійної педагогіки у контексті глобалізаційних та інтеграційних процесів. Матеріали VI Міжнар. наук.-метод. семінару*

(м. Хмельницький, 18 травня 2017 року). Хмельницький; 2017, с. 140–2.

35. **Криштанович СВ.** Графічна підготовка майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Профі НУВ: простір освітніх&виробничих інновацій, присвяч. пам'яті професора Маргарити Федорівни Юсупової. Матеріали III Міжнар. графічно-інформац. Форуму. Київ; Одеса; Коблево, 8–9 червня 2017 р. Київ; 2017, с. 155–7.

36. **Криштанович СВ.** Праксеологічне спрямування у формування професійної компетентності спортивних менеджерів. В: Фундаментальні та прикладні дослідження: сучасні науково-практичні рішення і підходи. Зб. матеріалів III Міжнар. наук.-практ. конф., Баку; Ужгород; Дрогобич; 2017, с. 208–9.

37. **Криштанович СВ.** Педагогічні принципи як визначальний фактор у формуванні професійної компетентності спортивних менеджерів. Педагогічні інновації у фаховій освіті. Зб. наук. пр. VIII Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Ужгород 20 жовтня 2017 р.). Ужгород; 2017, с. 12–9.

38. **Криштанович СВ.** Акмеологічний підхід в підготовці сучасного спортивного менеджера. В: Формування професійно мобільного фахівця: європейський вимір. Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Львів, 16–17 листопада 2017 року). Львів; 2017, с. 153–4.

39. **Криштанович СВ.** Принципи формування цінностей у спортивних менеджерів. В: Пріоритети сучасної науки. Матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27–28 жовтня 2017 року). Київ; 2017;2, с. 31–2.

40. **Крыштанович СВ.** Инновационные технологии в процессе подготовки менеджеров физической культуры и спорта. В: Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації. Матеріали XXVI міжн. наук.-практ. інтернет-конф. Зб. наук. пр. Переяслав-Хмельницький; 2017;26, с. 72–6.

41. **Криштанович СВ.** Моделювання професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Досягнення і проблеми сучасної науки. Матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Вінниця, 22 січня 2018 р.). Вінниця; 2018;4, с. 48–51.

42. **Kryshтанovych S.** Stages of Professional Competence Formation of Future Managers in Physical Education and Sport. In: Using sports, culture, and social studies as means to rediscover lost values. 6 th International Conference on Science Culture and Sport (25–27 April 2018.). Ankara, Lviv, Ukraine; 2018, p.128–9.

43. **Криштанович СВ,** Криштанович МФ. Ключові компетенції менеджера фізичної культури і спорту. В: Проблеми активізації рекреаційно-оздоровчої діяльності населення. Матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів. 10–11 травня 2018 р.). Львів; 2018, с. 319–21.

44. **Криштанович С.** Освітня компетенція майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Тенденції та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації. Матеріали XXXI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Переяслав-Хмельницький; 2018, с. 227–8.

45. **Криштанович СВ.** Методика формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Тенденції

та перспективи розвитку науки і освіти в умовах глобалізації. Матеріали XXXVII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Переяслав-Хмельницький; 2018;37, с. 145–6.

46. **Криштанович СВ**, Криштанович МФ. Формування професійно-педагогічної компетентності викладача у ВНЗ. В: Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Зб. наук. пр. Конін; Ужгород; Дрогобич; 2018, с. 198–9.

47. **Криштанович СВ**. Перспективи інтегративного підходу в навчальному процесі майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Пріоритетні напрямки вирішення актуальних проблем виховання і освіти. Зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27–28 липня 2018 р.). Харків; 2018, с. 16–8.

48. **Криштанович СВ**. Педагогічні умови забезпечення аналітичної компетенції майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Управління якістю освіти: досвід та інновації. Матеріали II Всеукр. пед. читань, присвяч. 80-річчю від дня народження д-ра пед. наук В. С. Пикельної (м. Павлоград, 19 квітня 2018 р.). Павлоград; 2018, с. 63–4.

49. **Криштанович СВ**. Етапи підготовки системи формування професійної компетентності спортивних менеджерів. В: Розвиток сучасної освіти і науки: результати, проблеми, перспективи. Зб. наук. пр. Конін; Ужгород; Дрогобич; 2018, с. 200–1.

50. **Криштанович СВ**. Інтегративне навчання у процесі формування професійної компетентності спортивних менеджерів. Управління в освіті : матеріали IX міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 4-5 квітня 2019 року). Львів : Вид. «Левада», 2019. с. 169–171.

51. **Криштанович СВ**. Перспективи дистанційного навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи. Матеріали III Міжнар. наук.-практ. інтерн.-конф. (м. Тернопіль, 5 квітня, 2019). Тернопіль; 2019, с. 65–7.

52. **Криштанович СВ**. Освітні технології у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Актуальні проблеми педагогічної освіти: Європейський і національний вимір «Actual problems teacher education: European and national dimension». Матеріали IV Всеукр.наук.-практ. конф. з міжнар. участю (м. Луцьк, 28–29 травня 2019 року). Луцьк; 2019, с. 123–6.

53. **Криштанович СВ**, Щокколова Є. Перспективи розвитку спортивного менеджменту в Україні. В: Економіко-соціальні відносини в галузі фізичної культури та сфері обслуговування. Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. Львів: ЛДУФК; 2019, с. 53–4.

54. **Криштанович СВ**, Криштанович МФ. Роль і значення досвіду формування професійно-педагогічної компетентності викладача ЗВО в США і Канаді. В: Захист прав і свобод людини та громадянина в умовах формування правової держави. Зб. тез VIII Всеукр. наук.-практ. конф. Львів: Вид-во Львівської політехніки; 2019, с. 234–6.

55. **Криштанович СВ.** Менеджмент у фізичній культурі і спорті: теоретичний аспект. В: Актуальні питання впливу довкілля, фізичного виховання та спорту на здоров'я студентської молоді. Зб. наук. матеріалів IV Міжнар. наук.-практ. конф. (Бердянськ, 12–14 вересня 2019 р.). Бердянськ; 2019, с. 105–7.

56. **Криштанович СВ.** Формування мотиваційно-аксіологічного компоненту професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти. В: Актуальні проблеми сучасної освіти та науки в контексті євроінтеграційного поступу. Матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., присвяч. 20-ти річчю інституту (м. Луцьк, 21–22 травня 2020 року). Луцьк; 2020, с. 50–1.

57. **Криштанович СВ.** Методи фасилітації у формуванні професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. В: Актуальні питання застосування на практиці досягнень сучасної педагогіки і психології. Зб. тез міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, Україна, 8–9 травня 2020 р.). Харків; 2020, с. 21–4.

58. Pavlenchyk N, **Kryshtanovych S**, Pavlenchyk A, Kryshtanovych M, Romanchuk O. Training Professional Competence of Physical Culture and Sports Managers. In: Education Excellence and Innovation Management: A 2025 Vision to Sustain Economic Development during Global Challenges. 35th IBIMA Conference (1-2 April 2020.). Seville, Spain; 2020, p 487–96.

59. Приступа ЄН, **Криштанович СВ.** Лекція-тренінг як форма активного навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. In; Modern science and practice. Abstracts of XV international scientific and practical conference. Varna; 2020, p. 226–8.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

60. **Криштанович СВ.** Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни „Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті” для студентів за спеціальністю 017 „Фізична культура і спорт”. Львів: ЛДУФК; 2019. 20 с.

61. **Криштанович СВ.** Навчальна програма з дисципліни „Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті” для студентів за спеціальністю 017 „Фізична культура і спорт”. Львів: ЛДУФК; 2019. 10 с.

62. **Криштанович СВ.** Методичні рекомендації для роботи студентів за індивідуальним графіком навчання з дисципліни „Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті” для рівня вищої освіти „магістр” денної форми навчання (спеціальності 017 „Фізична культура і спорт”). Львів: ЛДУФК; 2019. 32 с.

63. **Криштанович СВ.** Методичні рекомендації для самостійної роботи студентів з дисципліни „Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті” для рівня вищої освіти „магістр” денної/заочної форми навчання, спеціальності 017 „Фізична культура і спорт”. Львів: ЛДУФК; 2019. 43 с.

64. **Криштанович СВ.** Методичні рекомендації для підготовки

семінарських занять студентів з дисципліни „Менеджмент і маркетинг у фізичній культурі і спорті” для рівня вищої освіти „магістр” денної/заочної форми навчання, спеціальності 017 „Фізична культура і спорт”. Львів: ЛДУФК; 2019. 20 с.

65. **Криштанович СВ.** Спортивний менеджмент: навч. прогр. Спеціальність 017 „Фізична культура і спорт”, рівень вищої освіти „магістр” (для студентів 5 курсу). Львів: ЛДУФК; 2018. 12 с.

66. **Криштанович СВ.** Спортивний менеджмент: опорний конспект лекцій. Спеціальність 017 „Фізична культура і спорт”, рівень вищої освіти „магістр” (для студентів 5 курсу). Львів: ЛДУФК; 2018. 20 с.

67. **Криштанович СВ.** Спортивний менеджмент: метод. реком. для проведення семінарських занять. Спеціальність 017 „Фізична культура і спорт”, рівень вищої освіти „магістр” (для студентів 5 курсу). Львів: ЛДУФК; 2018. 24 с.

68. **Криштанович СВ.** Історія становлення і розвитку системи професійної освіти менеджерів з фізичної культури і спорту. Стратегічне управління розвитком фізичної культури і спорту. Харків; 2017, с.109–12.

69. **Криштанович СВ.** Основні поняття та їх значення в процесі визначення методики формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Обрії. 2017;1(44):96–9.

70. **Криштанович СВ.** Європейський досвід формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Педагогічний альманах. Зб. наук. пр. Херсон; 2017;35, с. 204–11.

71. Kryshtanovych M, **Kryshtanovych S**, Navrylyuk M. Concept of Future Sports Managers' Professional Competences Formation. Ukrainian Journal of Educational Research. 2017;2;1(2):57–60.

72. **Криштанович СВ**, Приступа ЄН, Сидоренко ОП, розробники; власники. Діагностичний інструментарій рівнів сформованості професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. Свідectво про реєстрацію авторського права № 98021 2020 Черв. 11.

АНОТАЦІЇ

Криштанович С. В. Теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. – Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. – Київ, 2021.

У дисертації вперше науково обґрунтовано теоретичні та методичні засади формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту.

Розроблено авторську концепцію формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка

відтворює специфіку набуття ними професійної компетентності, враховуючи, спрямування на отримання вищої освіти та конкурентну відповідність таких фахівців на ринку праці.

Розроблено та експериментально перевірено систему формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту, яка складається з авторської концепції, цільового, концептуального, змістово-процесуального, результативно-оцінювального блоків моделі системи та навчально-методичного супроводу, що визначають зміст формування професійної компетентності здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня у закладах вищої освіти.

Виявлено та теоретично обґрунтовано педагогічні умови (інтеграція змісту навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту в процесі вивчення фахових дисциплін; використання інноваційних освітніх технологій, спрямованих на розв'язання управлінських завдань майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту; практико-орієнтоване навчання майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту із урахуванням інтересів стейкхолдерів), які передбачають успішне впровадження системи формування професійної компетентності майбутніх менеджерів фізичної культури і спорту шляхом створення максимально наближеного інформаційно-освітнього середовища до майбутньої професійної діяльності цих фахівців.

Ключові слова: формування професійної компетентності, майбутні менеджери фізичної культури і спорту, заклади вищої освіти.

Kryshtanovych S. V. Theoretical and methodical bases of formation of professional competence of future managers of physical culture and sports. - Qualifying scientific paper, manuscript.

Thesis for the degree of Doctor in Pedagogical Sciences, specialty 13.00.04 – Theory and Methodology of Professional Education. – National Pedagogical Dragomanov University, Kiev, 2021.

The dissertation scientifically substantiates the theoretical and methodological foundations of the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports. On the basis of the analysis of scientific literature, the categorical-conceptual apparatus of the pedagogical and physical culture component of the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports was specified.

The author's interpretations of the definitions «future managers of physical culture and sports», «professional competence of future managers of physical culture and sports» and «formation of professional competence of future managers of physical culture and sports», revealing their essential features and their objective structure, are presented.

The essence of the concepts «manager», «professionalism», «specialist in physical culture and sports», «management in physical culture and sports», «manager of physical culture and sports», «criterion of professional competence of the future manager of physical culture and sports», «indicators the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports» and «level», which

revealed a broader interpretation of their content, and also focused on the differences between the concepts of «competence» and «competency».

The features of training future managers of physical culture and sports in higher education institutions in Europe, in particular Great Britain, Switzerland, Norway, Sweden, Italy, Spain and Croatia, for using the best practices in the educational process of domestic higher educational institutions have been determined.

It has been determined that the methodological basis for the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports in higher education institutions is formed by methodological approaches (systemic, technological, theoretical-cognitive, integrative, competence-based, qualimetric, activity-oriented, praxeological, personality-oriented and acmeological), which help with to find out the forms, methods and means of training, it is necessary to choose as the most successful for the formation of the professional competence of these specialists.

The structure of professional competence of future managers of physical culture and sports and its components (motivational-axiological, cognitive, praxeological, personal), which is formed in higher education institutions, has been substantiated.

Criteria (motivational, information-cognitive, activity, socio-psychological), indicators and levels of formation (high, medium, low) of professional competence of future managers of physical culture and sports are identified.

It was found that the system of forming professional competence among future managers of physical culture and sports should be considered as a process of ensuring the quality of educational services by the country's universities, to promote the training of these specialists, such a level of professional competence, thanks to which they can become competitive in the labor market, independently organize physical education different segments of the population and successfully work at all management levels of the sports movement.

The concept of the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports in higher education institutions is formulated, which reproduces the specifics of the formation of professional competence, taking into account the direction to higher physical education and competitive compliance of future managers in the labor market.

A model of the system for the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports has been developed and experimentally tested, the components of which are target, conceptual, content-procedural, productive-evaluative blocks, educational and methodological support, which contributes to the formation of professional competence in higher education institutions.

Revealed and substantiated pedagogical conditions (integration of the content of training of future managers of physical culture and sports in the process of studying special disciplines, the use of innovative educational technologies aimed at solving managerial problems of future managers of physical culture and sports; practice-oriented training of future managers of physical culture and sports, taking into account stakeholders), which provide for the successful implementation of a model of the

system for the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports by creating an environment as close as possible to the future professional activity of managers of physical culture and sports.

The content of the software for the formation of professional competence of future managers of physical culture and sports in higher education institutions is disclosed, in particular: educational and professional program; educational and methodological support of educational disciplines «Management and marketing in physical culture and sports» and «Sports management» for the acquisition of special professional competencies using educational technologies, in particular forms of education, methods and means.

Key words: formation of professional competence, future managers of physical culture and sports, higher education institutions.

Підписано до друку 05.03.2020 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times.
Наклад 100 пр. Зам. № 063
Віддруковано з оригіналів.

Видавництво Національного педагогічного університету
імені М.П. Драгоманова. 01601, м. Київ-30, вул. Пирогова, 9
Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002.
(044) 239-30-26.